
Asbest in scholen

zoeken naar juiste aanpak

Ondanks het asbestverbod van bijna 20 jaar geleden zijn er nog steeds veel gebouwen en andere objecten waarin asbest aanwezig kan zijn. Zo ook is van circa 75% van de basisscholen en 52% van de middelbare scholen niet bekend of er asbest aanwezig is. Hierdoor kunnen voor docenten en leerlingen situaties ontstaan die een potentieel gevaar opleveren door blootstelling aan asbestvezels.

Door: ir. Ingmar Scheiberlich

Wat vooral opvalt in de discussies in de afgelopen periode over asbest in scholen is de onduidelijkheid over wie er aansprakelijk is en waar precies de verantwoordelijkheden liggen. Op dit punt heerst er grote onduidelijkheid, waarbij partijen in de veronderstelling zijn dat zij hierin geen verantwoordelijkheid hebben. Immers, als er duidelijkheid zou zijn dan hadden vragen ten aanzien van de verantwoordelijkheid over asbest niet onbeantwoord hoeven te blijven. Er volgden Kamervragen en een spoeddebat waarvan de uitkomst was dat de staatssecretaris van Milieu bij de PO- en VO-raad erop zal aandringen dat alle scholen voor juli 2012 een asbestinventarisatie laten uitvoeren. Maar is dit nu de oplossing?

Eigendomssituatie

Als we het vraagstuk over asbest bij scholen nader bekijken dan kan worden vastgesteld dat de schoen wringt bij de overheid (rijk en gemeenten) evenals bij schoolbesturen die naar elkaar wijzen over de verantwoordelijkheid van asbest.

De verantwoordelijkheid over asbest wordt in beginsel bepaald door de eigendomssituatie van de (school)gebouwen. De eigendomssituatie bepaalt namelijk wie de eigenaar is van het asbest. Voor de eigendomssituatie kunnen op hoofdlijnen de

volgende situaties worden onderscheiden:

- Eigendom en gebruik van het gebouw. De eigenaar van een gebouw is tevens de eigenaar van het eventuele aanwezige asbest.
- Erfpacht. Bij erfpacht is er sprake van een zogenaamde bloot-eigenaar en een erfpachter. In het onderhavige geval gaan we er gemakshalve vanuit dat de erfpachter tevens de gebruiker is van het gebouw. In de akte van vestiging van het erfpacht zijn veelal allerlei rechten en verplichtingen opgenomen waar partijen zich aan dienen te houden. Ten aanzien van asbest kunnen hier per geval verschillende afspraken over zijn gemaakt. Voorwaarde is wel dat deze niet in strijd mogen zijn met het dwingend recht zoals is opgenomen in de bepalingen van titel 7 van Boek 5 (BW).
- Huur. Bij huur wordt onderscheid gemaakt tussen een eigenaar (verhuurder) en een huurder, zijnde een gebruiker. De verantwoordelijkheid voor asbest ligt bij een huursituatie in beginsel bij de eigenaar (verhuurder) van het gebouw. Asbest kan bij huur worden gezien als een gebrek conform artikel 7.204 BW.

Op basis van de voorgaande geschetste situaties kan worden vastgesteld dat de eigenaar van een gebouw in beginsel verant-

woordelijk is voor het asbest (bij eigendom en bij huur). Bij erfpacht kan dit per situatie verschillen. Dit betekent in deze gevallen dat de eigenaar van een schoolgebouw dus verantwoordelijk is of kan worden gehouden tot het uitvoeren van een asbestinventarisatie (indien daar aanleiding voor is).

‘De verantwoordelijkheid over asbest wordt in beginsel bepaald door de eigendomssituatie van de (school)gebouwen’

In het geval van de politieke ophef zou de vraag over wie verantwoordelijk is eenvoudig beantwoord kunnen worden. De eigenaar van het gebouw in plaats van het schoolbestuur. Bij erfpacht geldt dat dit afhankelijk is van de gemaakte afspraken tussen partijen. Maar gezien de situatie gaat het erom wie de verantwoordelijkheid neemt en over de kosten heen stapt. Het gaat immers om het verkrijgen van zekerheid!

Wettelijke verplichting

In Nederland is er nu geen wettelijke verplichting om asbest te laten inventarise-

ren als daar geen directe aanleiding voor is. Het kan dus voorkomen dat er wel asbest aanwezig is, zonder dat men daarvan op de hoogte is. Schoolgebouwen waarvan de schooldirectie in de veronderstelling is dat het asbest in het geheel is verwijderd maar dat helaas niet het geval is. Verder geldt er in Nederland geen wettelijke verplichting om asbest te verwijderen als het wordt aangetroffen. Voorwaarde is dan wel dat de asbesthoudende materialen veilig zijn te handhaven tot het moment van sloop of ingrijpende renovatie. In deze voorkomende situaties geldt dat er dan een keuze wordt gemaakt om een asbestveilig gebouw ter beschikking te stellen voor het geven van onderwijs.

Beleid overheden en schoolbesturen

De bovenliggende vraag over de verantwoordelijkheid bij inventariseren is mijns inziens veel interessanter en belangrijker: Het gaat erom wat overheden en schoolbesturen als ambitie wensen na te streven op het gebied van asbest. Een voorbeeld van een ambitie kan bijvoorbeeld zijn dat overheden en schoolbesturen asbestvrije gebouwen nastreven!

Uit deze ambitie volgt een beleid over hoe overheden en schoolbesturen willen omgaan

met asbest in onderwijsgebouwen. Het beleid dat hieruit volgt kan dan zijn dat alle direct bereikbare asbesthoudende toepassingen verwijderd dienen te worden of zelfs dat alle toepassingen worden verwijderd voor zover dat mogelijk is. Dit laatste is wel relevant en afhankelijk van de feitelijke situatie en omstandigheden.

‘Een ambitie kan zijn dat overheden en schoolbesturen asbestvrije gebouwen nastreven!’

Ten aanzien van het beleid moet worden opgemerkt dat dit mede verband houdt met de ontwikkelingen (zoals verbouwingen, renovatie, onderhoud) die in de zeer nabije toekomst in gebouwen gaan plaatsvinden. Generiek kan dus wel een ambitie worden uitgesproken en een beleid worden opgesteld, maar deze zal dan ook specifiek op de situatie afgestemd dienen te worden.

Voordat een keuze kan worden gemaakt ten aanzien van het beleid, is het goed om te realiseren welke risico's hieraan zijn

verbonden. Het gezondheidsrisico van een gebouw zonder asbest is geheel anders dan een gebouw waarin wel toepassingen aanwezig zijn en op welke wijze deze te beheersen zijn. In dit geval wordt ook wel gebruik gemaakt van de term 'asbestveilig'. Bij een asbestveilig gebouw moet worden voorkomen dat asbestvezels in de lucht vrijkomen (voorkomen van blootstelling). Asbestveilig betekent dat blootstelling aan asbestvezels (inademen) wordt voorkomen tijdens normaal gebruik van de ruimten evenals bij bijzonder gebruik van de ruimten. Het risico hierbij wordt vooral bepaald door de toepassingen alsmede de bereikbaarheid en plaats waar deze zich bevinden. Ondanks dat er sprake kan zijn van een asbestveilig gebouw neemt dat echter niet weg dat er alsnog een blootstelling van asbestvezels kan worden veroorzaakt door een ongelukkige samenloop van omstandigheden. Voor een asbestveilige situatie is het noodzakelijk dat er een beheersprotocol wordt opgesteld waarin onder andere een risicoanalyse is opgenomen. In de praktijk komt het helaas regelmatig voor dat door onwetendheid of misschien wel onnozelheid asbest vrijkomt, ondanks dat er een beheersprotocol aanwezig dient te zijn en dat men vooraf over de situatie is geïnformeerd.

Asbestinventarisatie

Het formuleren van de ambitie en het daaruit volgende beleid, gaat voorafgaand aan het uitvoeren van een asbestinventarisatie. Het uitvoeren van een asbestinventarisatie is namelijk een gevolg van het beleid. Dit geldt ook voor de situatie na het uitvoeren van een inventarisatie. Als blijkt dat er sprake is van asbesthoudende toepassingen, dan kun je op basis van het vooraf geformuleerde beleid vaststellen wat de consequenties hiervan zijn. Nadat het beleid is vastgesteld volgt het uitvoeren van een asbestinventarisatie door een gecertificeerd inventarisatiebureau (SC 540). Het gevolg van de politieke discussie is dat schoolbesturen onder politieke dwang een inventarisatie laten uitvoeren. Vraag

is of dit altijd terecht is of dat de eigenaar hiervoor verantwoordelijk is zoals hiervoor is beschreven. In dit geval gaat het veelal om wie de rekening betaalt voor het onderzoek en de onzekerheid over kosten als er daadwerkelijk sprake is van asbest.

In de diverse nieuwsberichten worden allerlei speculaties gedaan ten aanzien van de kosten die hiermee gemoeid zijn. Dit maakt het noodzakelijk om hier iets langer bij stil te staan. De kosten voor een 'goede' asbestinventarisatie waarin de kwalitatieve en kwantitatieve omvang nauwkeurig is weergegeven, wordt bepaald door de benodigde tijd om het gebouw grondig te onderzoeken en het aantal monsters dat van asbestverdachte toepassingen en eventuele besmettingen genomen dient te worden. Hoe meer tijd er wordt uitgetrokken om een inventarisatie uit te voeren hoe meer geld dit zal gaan kosten. De prijs voor een asbestinventarisatie is mede een resultante hiervan. Een lage prijs kan dus van invloed zijn op de kwaliteit van het asbestinventarisatierapport. De criteria voor het verstrekken van een opdracht voor de inventarisatie van een gebouw dient volgens mij niet voor 100% te worden bepaald door de laagste prijs. Andere criteria zijn bijvoorbeeld de onderbouwing van de aanpak van de werkzaamheden, de ervaring van de inventariseerder enzovoort.

In veel voorkomende situaties blijkt dat inventarisatierapporten namelijk niet volledig zijn en dat op meerdere plaatsen asbest-

houdende toepassingen aanwezig zijn dan dat er in het rapport vermeld staan. Voor overheden en schoolbesturen is het juist de bedoeling dat de inventarisatierapporten als 'betrouwbaar' en als 'waarheid' beschouwd kunnen worden. Een inventarisatierapport dat niet volledig is of niet de lading dekt, kan een zeer grote impact hebben op het gebruik van een gebouw. Ook heeft dit impact op onder andere de doorlooptijd, kwaliteit en niet voorziene kostenoverschrijdingen bij een asbestsanering.

'In veel voorkomende situaties blijkt dat inventarisatierapporten namelijk niet volledig zijn'

Juiste vraag

Om voornoemde situatie te voorkomen is het van belang dat de 'juiste vraag' aan het inventarisatiebureau moet worden gesteld! Ten eerste dient vastgesteld te worden wat het doel is van de asbestinventarisatie en waartoe deze gebruikt gaat worden. Tevens dient vooraf te worden vastgesteld op welke wijze het onderzoek kan worden uitgevoerd en welke informatie er beschikbaar is. Zijn alle tekeningen van het gebouw beschikbaar; zijn alle ruimten beschikbaar en toegankelijk voor onderzoek, levert het onderzoek beperkingen op voor het primaire proces (onderwijs) dat in de ruimte plaatsvindt, kan

destructief onderzoek worden uitgevoerd, enzovoort. Het uitvoeren van een inventarisatie in bijvoorbeeld een schoolgebouw dat volledig operationeel is, vraagt mogelijk om een andere aanpak dan een gebouw dat buiten gebruik is en leeg staat. De onderzoeksmogelijkheden zijn bepalend voor het moment en de wijze van onderzoek dat wordt uitgevoerd.

Gevolgen na inventarisatie

De uitkomst van het onderzoek dient in ieder geval een asbestinventarisatierapport Type A te zijn zonder beperkingen (dus alles is gecontroleerd, ook al is het heel moeilijk te bereiken of zat de betreffende deur op slot!). De uitkomsten van de asbestinventarisatie kunnen worden afgespiegeld op het beleid, waarmee duidelijk wordt wat de gevolgen zijn. In sommige gevallen zal dit het verwijderen van asbest tot gevolg hebben. Voordat hiertoe kan worden overgegaan is het belangrijk om niet over een nacht ijs te gaan, maar bewust te zijn van de risico's als dit niet op een juiste en zorgvuldige wijze wordt uitgevoerd.

Voor ouders van schoolgaande kinderen zal het een geruststellende gedachte zijn dat hun kinderen les krijgen in een omgeving waar geen asbest (meer) aanwezig is. Aan overheid en schoolbesturen de uitdaging om hiervoor beleid te formuleren zodat de geruststellende gedachte kan worden waargemaakt. ■

Ir. Ingmar Scheiberlich is consultant bij AT Osborne